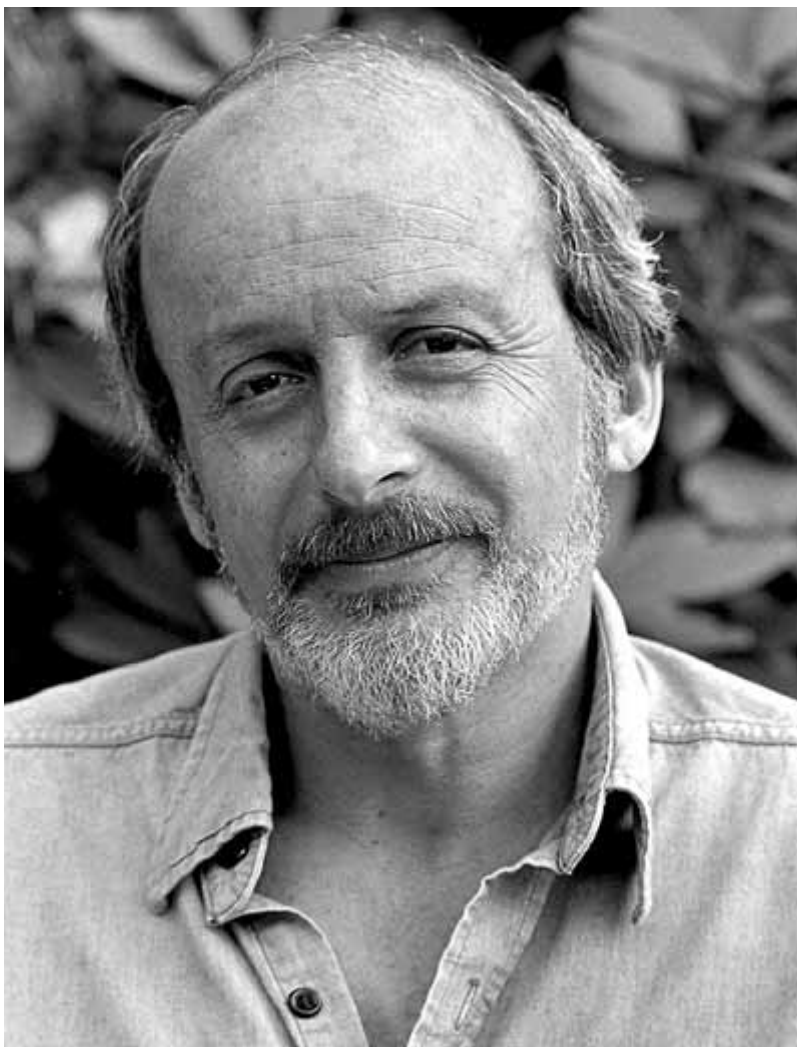

Novel·la | David Castillo

La invenció o la història

El *ragtime* és un estil de música de ball americana, anterior al jazz, desenvolupada en el canvi del segle XIX al XX per músics negres com Scott Joplin, i que va tenir seguidors tan il·lustres com Stravinsky i Gershwin. El novel·lista americà E.L. Doctorow (Nova York, 1931) inicia el seu clàssic *Ragtime* amb una cita de Joplin que diu que “el *ragtime* no s’ha de tocar mai ràpid”. Potser el *ragtime* no s’ha de tocar ràpid, però el ritme de la novel·la de Doctorow és trepidant. Ens arrossega per les pàgines d’una recreació del començament del segle XX, en què personatges reals i de ficció construeixen una obra que combina la passió d’un moment històric irreplicable, amb Freud o l’anarquista Emma Goldman al costat de la misèria que assotava el Nova York de la gran immigració.

Traduïda al castellà per Marta Pessarrodona als vuitanta, *Ragtime* (1974) és la segona gran novel·la d’E.L. Doctorow, que el 1971 havia sorprès la crítica nord-americana amb *El llibre de Daniel*, una adaptació narrativa del cas Rosenberg. Des d’aleshores, ha ofert esfereïdores i notables novel·les on ficció i realitat conformaven uns artefactes plens de força, lectures de l’aventura de Nova York i dels Estats Units, amb tots els seus mites i impostures. Edicions de 1984 ha apostat fort pel narrador nord-americà i per Sant Jordi va presentar dos dels seus últims llibres importants: *Històries de la dolça terra* (2004), cinc

E.L. Doctorow reconstrueix la història de l’Amèrica contemporània

narracions extenses sobre episodis controvertits de l’Amèrica profunda, i *La gran marxa* (2005), vigorosa epopeia ambientada en la Guerra de Secessió i protagonitzada per les tropes

del general Sherman que van destruir Atlanta i van arribar fins al mar aplicant la tècnica militar de la terra cremada, saquejant tot el que els oferia oposició. Dues obres que s’han d’ins-

Ragtime

E.L. Doctorow
Traducció: Maria Iniesta
Edicions de 1984
Barcelona, 2008
Preu: 18 euros
Pàgines: 269

D’origen jueu i cronista de moments culminants de la història americana, Doctorow ofereix a ‘Ragtime’ un fresc del Nova York de les desigualtats del canvi de segle entre el XIX i el XX. Una narració àgil i entretinguda en què la ficció es combina amb personatges reals

1 2 3 4 5

criure en el fresc esmentat de la història novel·lada d’Amèrica, que Doctorow ha utilitzat en nombroses ocasions, com a *Billy Bathgate*, sobre el món de l’hampa durant la gran depressió, i a altres llibres de caire més autobiogràfic com *La feria del mundo*, situada als anys trenta, i *Vida de los poetas*.

Sovint definida com un *bestseller*, *Ragtime* és una obra mestra en tècniques narratives. Des del ritme esmentat fins a l’estil nerviós, on la descripció sovint ens acostava a paisatges cinematogràfics. Per la perspicàcia en la superposició entre realitat i ficció, per saber esquitxar de literatura la història, Doctorow passarà a la posteritat. Una trama en què els personatges pivoten al voltant d’una bella i pietosa jove, que s’endinsa en el cor del Lower East Side més pobre, on trobarà un pintor ambulat socialista, ocasionals prostitutes i fins i tot la mencionada Goldman en un míting llibertari dedicat a l’obra d’Ibsen. Per les pàgines de *Ragtime* també hi desfilen personatges com l’escapista Harry Houdini, el magnat Henry Ford, Zapata, Freud i Jung i el novel·lista Theodore Dreiser, que podria ser el pare literari de l’autor i que ja havia ofert al·legories sobre la devoció als diners a la terra de les oportunitats a *Una tragèdia americana* i a altres de les seves grans novel·les. Doctorow s’inscriu en aquesta línia de denúncia, al costat de Dos Passos i Henry Roth, grans cronistes, en ficció, de la Nova York de les dues cares.*

JOC NOU

El cantó fosc

EMILI TEIXIDOR

Abans solien dir de les novel·les amb tema atrevit: “Susceptible de ferir certes sensibilitats”, o que ens mostraven “el cantó fosc o salvatge de la vida”. La darrera novel·la de Daniel O’Hara *La cançó de l’estiu* (Empúries) ja no ha de justificar res ni d’advertir per quin cantó l’autor portarà a passejar els lectors. Em fa l’efecte que l’autor es fot del mort i del qui el vetlla. Els lectors de la primera obra d’O’Hara, *El dia del client*, a la mateixa editorial, ja saben de quin mal han de morir, o s’han de morir de riure amb l’humor cruel i autoparòdic que llegiran. Però així com en la primera obra el lector es troba amb un final

sorprenent i inesperat, en la darrera, tot i l’amenaça dramàtica, no és tan brutal ni imaginatiu. L’estiu a què es refereix el títol és un viatge al Marroc d’una colla de parelles gais.

L’autor té l’habilitat –entre altres que es manifesten al llarg del text– d’explotar i explorar, o fer veure que ho fa, les seves experiències transformant-les en termes imaginatius propis. El llenguatge és actual, i així incorpora a la novel·la el parlar d’un gueto, i juga amb l’exageració i les referències a les icones del món pop, començant per Madonna, en un rampell boadelles,

que diu ell mateix. “Només podia sentir a partir del que els altres fessin amb el seu cos”, anuncia en un altre moment. També es proposa un pla educacional perquè un dels protagonistes deixi de concebre el valencià com a vergonya familiar i el converteixi en llengua vehicular deshinibida. El vassallatge a la llengua dominant amenaça convertir la colla en les pròximes víctimes del genocidi cultural català.

Aquests dies també ha sortit en anglès el llibre de memòries d’un dels pares fundadors de la literatura gai als EUA, John Rechy, *About my life and the*

kept woman: A memoir, en què l’autor ens diu: “Tot això és una mentida, una ficció, però faré mans i mànigues per fer-vos creure que és la veritat”. Paraules que es podrien aplicar també a l’autor català. La llista d’obres de qualitat amb un tema semblant, o més fort i tot, és llarga i inclou autors com ara Jean Genet, Gore Vidal, Hubert Selby Jr., Truman Capote, Terenci Moix, P.P. Passolini... Ara, per divertir, desculpabilitzat, lleuger, testimonial en el seu deliri, dinàmic, fresc, inventant-se a ell mateix des del seu món, tenim un autor més que ens fa de Virgili com a guia pel cantó fosc i subterrani de casa.*